

แนวคิด: จากพื้นที่ห้องสมุดแบบดั้งเดิมสู่การเป็นมากกว่าพื้นที่

จัดทำโดย

นายศรณารายณ์ บุญขวัญ รหัสนิสิต 65199160065

เสนออาจารย์ประจำรายวิชา

ผศ.ดร.ศศิพิมล ประพินพงศกร

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา สศ631 สัมมนาวิชาชีพสารสนเทศ

หลักสูตรตรศ.ม. สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2565

แนวคิด: จากพื้นที่ห้องสมุดแบบดั้งเดิมสู่การเป็นมากกว่าพื้นที่
Concept: From traditional library space to more than just space

ศรณารายณ์ บุญขวัญ¹

Sornnarai Boonkwan

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพื้นที่ของห้องสมุดแบบดั้งเดิมในการใช้งานเป็นพื้นที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ และพื้นที่บริการนั่งอ่าน ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ส่งผลให้ความต้องการและพฤติกรรมนั้นเปลี่ยนไป ทำให้ห้องสมุดมีการปรับตัวพลิกโฉมในการจัดการพื้นที่ห้องสมุดให้มีบทบาทมากกว่าเดิมที่เคยเป็นมา ด้วยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต่างๆ เช่น พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Coworking Space) โดยมีจุดมุ่งหมายในการใช้พื้นที่เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ การแบ่งปันความคิด และการสร้างเครือข่ายทางสังคม คุณลักษณะของพื้นที่ทำงานร่วมกันแบบร่วมสมัยซึ่งแบ่งตามลักษณะประเภทของผู้ใช้ ห้องสมุดได้ตระหนักถึงและให้ความสำคัญกับผู้ให้บริการเป็นศูนย์กลาง จึงได้พัฒนาบทบาทของพื้นที่ห้องสมุดให้เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายมากกว่าเดิม ประกอบกับแนวคิดที่พัฒนาต่อยอดจากเดิมโดยมีการกำหนดเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด จึงเกิดเป็นแนวคิด The Four-Space Model ออกแบบพื้นที่ทั้ง 4 ให้มีปฏิสัมพันธ์โดยผสมผสานกันในทุกๆ มิติ ตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด และผู้เขียนได้วิเคราะห์พื้นที่ของห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ที่มีแนวคิด The Four-Space Model ครบทั้ง 4 มิติ

คำสำคัญ: พื้นที่ห้องสมุด, พื้นที่ทำงานร่วมกัน, การพัฒนาห้องสมุด

Keyword: Library space, Coworking space, Library development

---

¹ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บรรณารักษ์ปฏิบัติการ ฝ่ายบริการสารสนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
E-mail: sornnarai.boonkwan@g.swu.ac.th

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้บทบาทของการทำงานนั้นเปลี่ยนไป (Kojo & Nenonen, 2016) ส่งผลกระทบอย่างมากต่อบทบาทและหน้าที่ของห้องสมุดหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงที่โดดเด่นที่สุด คือการเปลี่ยนรูปแบบทรัพยากรและบริการไปเป็นดิจิทัลเกือบแทบทั้งหมด ซึ่งได้เปลี่ยนวิธีการดำเนินงานและบริการของห้องสมุด เช่น ด้วยการเติบโตของอินเทอร์เน็ตและฐานข้อมูลออนไลน์จำนวนมาก ห้องสมุดจึงกลายเป็นจุดศูนย์กลางดิจิทัลที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและฐานข้อมูลออนไลน์ในการศึกษาค้นคว้าได้จากทุกที่ที่เพียงผ่านทางอินเทอร์เน็ต จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้ ส่งผลต่อพื้นที่ห้องสมุด จึงนำไปสู่การสร้าง "พื้นที่ทางสังคม" เช่น ร้านกาแฟและพื้นที่ศึกษาร่วมกัน ซึ่งการตอบสนองนี้ได้รับแรงผลักดันจากการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอนสู่การทำงานกลุ่มและการมุ่งเน้นที่รูปแบบการเรียนรู้ (Yoo-Lee, Heon Lee, & Velez, 2013)

อีกสิ่งที่ได้รับการเปลี่ยนแปลง คือพื้นที่ห้องสมุดแบบดั้งเดิมใช้เป็นพื้นที่ในการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งพิมพ์ต่างๆ และเป็นพื้นที่นั่งอ่านหนังสือ (Zverevich, 2012; Choy & Goh, 2016) ห้องสมุดจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของความต้องการของผู้ใช้ จึงได้มีการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ห้องสมุดแบบดั้งเดิม ด้วยการนำเอาแนวคิดต่างๆ เช่น พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Coworking Space) และแนวคิด The Four-Space Model เพื่อพัฒนาพื้นที่ห้องสมุดให้มีปฏิสัมพันธ์กันทุกๆ มิติ กลายเป็นพื้นที่ห้องสมุดสมัยใหม่ที่มีคุณค่าและการใช้งานแบบใหม่ เมื่อเทียบกับพื้นที่ห้องสมุดแบบดั้งเดิม สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ที่หลากหลายมากกว่า

พื้นที่ห้องสมุด (Library Space)

พื้นที่ห้องสมุด หรือ พื้นที่กายภาพของห้องสมุด เป็นสถานที่แสดงถึงสัญลักษณ์แห่งความรู้ ปัญญา และการเรียนรู้ พื้นที่สำหรับจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ ซีดี เทปเสียงและวีดิทัศน์ ฯลฯ รวมทั้งเป็นพื้นที่ในการค้นคว้าข้อมูล สารสนเทศ และพื้นที่นั่งอ่านหนังสือที่เงียบสงบ (Zverevich, 2012; Choy & Goh, 2016) เมื่อมีเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดขึ้น ได้เข้ามามีบทบาทต่อวงการห้องสมุดอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้ความต้องการและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการเปลี่ยนแปลงไป ห้องสมุดจึงมีการปรับปรุงพื้นที่ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการเปลี่ยนพื้นที่จัดเก็บเป็นพื้นที่ใช้งาน จากกระบวนการเรียนรู้ได้เปลี่ยนไปสู่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้ร่วมกัน ห้องสมุดหลายแห่งจึงมีเป้าหมายในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า และทำงานอย่างอิสระมากยิ่งขึ้น (Lotfy, Kamel, Hassan, & Ezzeldin, 2022) พื้นที่กายภาพของห้องสมุดจึงเป็นสิ่งสำคัญในการบรรลุภารกิจที่เน้นผู้บริการเป็นศูนย์กลาง (User-Centric) ในฐานะที่เป็นสถานที่ที่สาม (The Third Place) ในช่วงเปลี่ยนผ่าน ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ศูนย์กลางของการสนับสนุนการเรียนรู้ และตระหนักถึงความต้องการและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการที่หลากหลาย (Choy & Goh, 2016)

พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Coworking Space)

พื้นที่ทำงานร่วมกัน เป็นพื้นที่ทำงานที่ใช้ร่วมกันซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การแบ่งปันความคิด (Idea Sharing) และการสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Networking) โดยมุ่งเน้นชุมชนกลุ่มบริษัทขนาดเล็ก สตาร์ทอัพ และฟรีแลนซ์ ซึ่งมีผู้ประกอบการให้บริการเช่าพื้นที่ทำงาน พร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ร่วมกัน มักจะเป็นพื้นที่เปิดโล่ง มีโต๊ะให้เช่า ห้องประชุม ห้องทำงานส่วนตัว มุมกาแฟ ซึ่งก็แตกต่างกันไปตามการบริหารจัดการของผู้ประกอบการในแต่ละพื้นที่เช่า และสภาพแวดล้อมที่เน้นเป็นชุมชนให้กับกลุ่มผู้ใช้มีอาชีพจากหลากหลายภาคส่วน โดยพื้นที่ทำงานร่วมกันก่อให้เกิดคุณค่าน่าสนใจเด่น คือ ความร่วมมือ การเปิดกว้าง การเข้าถึง ความยั่งยืน และชุมชน ประโยชน์ของพื้นที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่ โอกาสในการทำงานร่วมกัน ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น ความพึงพอใจในงานที่เพิ่มขึ้น การกระตุ้น การพัฒนาธุรกิจ และความรู้สึกของการเป็นชุมชน (Fuzi, 2015; Yang, Bisson, & Sanborn, 2019; Kraus, Bouncken, Görmär, González-Serrano, & Calabuig, 2022)

ภาพประกอบ 1 ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563)

คุณลักษณะของพื้นที่ทำงานร่วมกันแบบร่วมสมัย (A Taxonomy of Contemporary Coworking Spaces)

Orel & Bennis (2021) ได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาของพื้นที่ทำงานร่วมกันแบบร่วมสมัยไว้ 3 คุณลักษณะดังนี้ 1. สภาพแวดล้อมของพื้นที่ทำงานร่วมที่เน้นการทำงานเป็นหลัก 2. พื้นที่ทำงานร่วมกันที่สนับสนุนการเชื่อมต่อทางสังคมกับประเภทและระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม หรือทั้งสองอย่าง 3. พื้นที่ทำงานร่วมกันที่ให้การสนับสนุนทางกายภาพและทางสังคมที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานโดยจะไม่เชื่อมต่ออย่างอื่น ซึ่งสามารถจำแนกคุณลักษณะของพื้นที่ทำงานร่วมกันแบบร่วมสมัยได้ 4 ประเภท (ตาราง 1) ได้แก่

คุณลักษณะของพื้นที่ทำงานร่วมกันแบบร่วมสมัย			
พื้นที่ทำงานร่วมกันส่วนบุคคล	พื้นที่ทำงานร่วมกันเพื่อการสร้างสรรค์	พื้นที่ทำงานร่วมกันสำหรับกลุ่ม	พื้นที่ทำงานร่วมกันสำหรับสตาร์ทอัพ
แนวคิดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกันมีเป้าหมายเป็นรายบุคคลมากกว่ากลุ่ม โดยเน้นไปที่สถานที่และความเป็นอิสระในอาชีพเป็นหลัก การสร้างชุมชนและการเชื่อมโยงสมาชิกเป็นประเด็นหลักทั่วไปในการสนับสนุนแนวคิดนี้	คล้ายกับการทำงานแบบพื้นที่ทำงานร่วมกันส่วนบุคคล โดยเน้นที่ชุมชนและปัจเจกบุคคล แต่ประเภทของงานจะเฉพาะทางมากกว่า ไม่เกี่ยวข้องกับงานในสำนักงาน และมีแนวโน้มที่จะเป็นงานอดิเรกมากกว่าอาชีพประจำ และความเป็นอิสระในการทำงาน ไม่เหมือนส่วนกลาง	พื้นที่เหล่านี้มีแนวโน้มที่จะกำหนดเป้าหมายกลุ่มองค์กรขนาดใหญ่มากกว่ารายบุคคล โดยทีมที่แยกจากกันจะมีสำนักงานของตนเองมากกว่าที่จะทำงานร่วมกันในสำนักงานแบบเปิดโล่งแห่งเดียว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกัน แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วทีมที่แยกจากกันจะมีสำนักงานเป็นของตนเอง แต่การสนับสนุนทางกายภาพและทางสังคมที่จัดเตรียมโดยพื้นที่เหล่านี้ยังคงอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อกันระหว่างสมาชิก	จุดมุ่งหมายหลักเป็นการส่งเสริมความสำเร็จของสตาร์ทอัพ โดยอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อทางสังคมและเพิ่มการสนับสนุนที่จำเป็นหรือสมาชิกในทีม การเข้าถึงพื้นที่เหล่านี้มักมีการแข่งขันสูงและมีเวลาจำกัด แต่พื้นที่ทำงานร่วมกันประเภทอื่นๆ อาจมีคุณลักษณะที่เน้นการเริ่มต้นโดยไม่มีข้อจำกัดดังกล่าว

ตาราง 1 คุณลักษณะของพื้นที่ทำงานร่วมกันแบบร่วมสมัย

(Orel & Bennis, 2021)

ห้องสมุดเป็นพื้นที่ทำงานร่วมกัน (Libraries as Coworking Spaces)

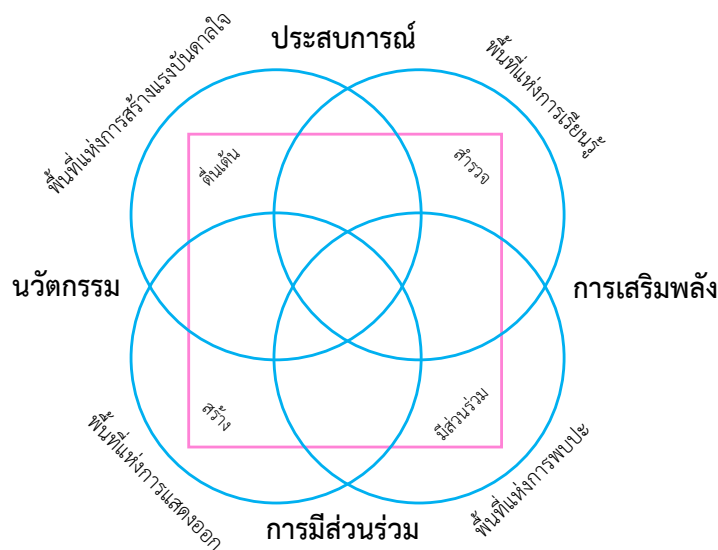
พื้นที่ทำงานร่วมกันนั้นเกิดขึ้นจากแนวคิดเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน (Sharing Economy) ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค ธุรกิจพื้นที่ทำงานร่วมกันเกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนในวงกว้าง โดยการให้บริการเช่าพื้นที่สำนักงานที่ใช้ร่วมกันและพื้นที่ทางสังคม ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การแบ่งปันความคิด และการแลกเปลี่ยนความรู้ (Bouncken & Reuschl, 2018) โดยห้องสมุดหลายแห่งได้มีการพัฒนาพื้นที่ให้ทันสมัยและตระหนักในการสนับสนุนการแสวงหาความรู้ การสื่อสาร และการเข้าถึงสังคมของผู้คน เพื่อตอบสนองบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของห้องสมุดในศตวรรษที่ 21 (Sufar, Talib, & Hambali, 2012) นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่น เหมาะกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ในการเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ตัวอย่างพื้นที่ทำงานร่วมกันของห้องสมุด **Learning Space หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ** (ภาพประกอบ 2) มีการออกแบบให้เป็นพื้นที่ทำงานร่วมกัน ซึ่งมีโต๊ะและเก้าอี้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่ง และออกแบบบรรยากาศภายในให้คล้ายกับร้านกาแฟ ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถนั่งผ่อนคลายได้ การตกแต่งภายในของพื้นที่มีการใช้สีส้มและมีภาพบุคคลสำคัญที่เชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นอกจากนี้ยังมีกระดานกระຈกสำหรับการประชุมและทำงานเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งมีบริการปลั๊กเสียบและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ทุกจุดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการภายในพื้นที่ (สำนักหอสมุดกลาง มศว, 2565)

ภาพประกอบ 2 Learning Space หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(สำนักหอสมุดกลาง มศว, 2565)

The Four-Space Model

The Four-Space Model เป็นเครื่องมือที่อธิบายถึงบทบาทของห้องสมุดในฐานะศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ความรู้ ศูนย์สังคม และศูนย์สารสนเทศ สร้างขึ้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 1990 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดต่างๆ The Four-Space Model ได้แบ่งกรอบวัตถุประสงค์โดยรวมของห้องสมุด คือ การสนับสนุนเป้าหมาย 4 ประการ ได้แก่ ประสบการณ์ (Experience) การมีส่วนร่วม (Involvement) การเสริมพลัง (Empowerment) และนวัตกรรม (Innovation) ในส่วนของประสบการณ์ การมีส่วนร่วม เน้นเกี่ยวข้องกับการรับรู้และการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคล ในส่วนของการเสริมพลัง และนวัตกรรมเน้นเป้าหมายทางสังคม ซึ่ง The Four-Space Model ประกอบด้วย 4 พื้นที่ซ้อนทับกัน (ภาพประกอบ 3) คือ พื้นที่แห่งการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Space) พื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Space) พื้นที่แห่งการพบปะ (Meeting Space) และพื้นที่แห่งการแสดงออก (Performative Space) ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ไม่ใช่เป็นเพียงพื้นที่ทางกายภาพเท่านั้น แต่สามารถเติมเต็มได้ทั้งในห้องสมุดจริงและห้องสมุดเสมือน พื้นที่เหล่านี้สนับสนุนซึ่งกันและกันและกันและตรงตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด ทำให้พื้นที่ทั้ง 4 มีปฏิสัมพันธ์โดยผสมผสานเข้ากับสถาปัตยกรรม การออกแบบ บริการ โปรแกรม และความร่วมมือของห้องสมุด (Jochumsen, Rasmussen, & Skot-Hansen, 2012)

ภาพประกอบ 3 The Four-Space Model
(Jochumsen, Rasmussen, & Skot-Hansen, 2012)

ตัวอย่างห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ที่มีแนวคิด The Four-Space Model

ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้	พื้นที่แห่งการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Space)	พื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Space)	พื้นที่แห่งการพบปะ (Meeting Space)	พื้นที่แห่งการแสดงผลงาน (Performative Space)
หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัย ศิลปากร ² (Rangsima Arunthanavut, 2021)	พื้นที่ Artist's Book ใช้จัด แสดงนิทรรศการหมุนเวียน จัด แสดงผลงานศิลปะที่บอกเล่า เรื่องราวเกี่ยวกับหนังสือศิลปิน (Artist's book) หรือ ผลงาน ศิลปะในรูปหนังสือ (Book art)	พื้นที่ห้องสมุดศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล และ ชั้นใต้ดิน เป็นพื้นที่จัดเก็บ หนังสือทรงคุณค่าและหนังสือ ทั่วไป พร้อมทั้งเป็นพื้นที่นั่งอ่าน หนังสือ	พื้นที่ Step Seat เป็นพื้นที่ นั่งเล่น พูดคุย หรือจัดงาน เสวนาเล็ก ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่หมุนเวียนกันไปในแต่ละ ช่วงเวลา	พื้นที่จัดแสดงผลงาน เป็นพื้นที่ ใช้จัดแสดงผลงานของ คณาจารย์ และนักศึกษา โดย รองรับกิจกรรมของนักศึกษาทั้ง การแสดงความสามารถทาง ดนตรี หรือการสัมมนา
ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรม ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2563)	พื้นที่นิทรรศการ และพื้นที่การ พูดแลกเปลี่ยนความคิด โดยรวมพื้นที่กันให้สำหรับนิสิต ที่จะสร้างนิทรรศการหรือ กิจกรรมต่างๆ เป็นจุดเริ่มต้น ของความรู้และแรงบันดาลใจ	พื้นที่นั่งอ่านหนังสือเขาวงกต เป็นพื้นที่สำหรับคนที่ต้องการ ความเงียบสงบ ต้องการสมาธิ มี การจัดเรียงโต๊ะอ่านหนังสือเป็น เขาวงกต โครงสร้างเพื่อลดการ รบกวนผู้อื่นที่เดินไปมา	พื้นที่ Co-Working Space เป็นพื้นที่นั่งสนทนาและนั่ง ทำงานเป็นกลุ่ม	พื้นที่จัดนิทรรศการและ แสดงผลงานด้านสถาปัตยกรรม ศาสตร์ของนิสิต และพื้นที่ กิจกรรมต่างๆ

² Virtual Tour: Thapra Palace Library, Silpakorn University - https://www.plan.lib.su.ac.th/Virtual/Thapra_Library/

ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้	พื้นที่แห่งการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Space)	พื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Space)	พื้นที่แห่งการพบปะ (Meeting Space)	พื้นที่แห่งการแสดงออก (Performative Space)
ศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบ หรือ Thailand Creative & Design Centre (TCDC) (ศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบ, 2566)	Function Room ห้องจัด กิจกรรมขนาดใหญ่ สำหรับจัด นิทรรศการ งานบรรยาย การ ประชุมเชิงปฏิบัติการ	Creative Space พื้นที่สำหรับ แลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ และพื้นที่ทำงานร่วมกัน เหมาะ สำหรับนั่งทำงาน ศึกษาค้นคว้า หรือพูดคุยงานร่วมกัน มี ทรัพยากรให้บริการอย่าง หลากหลาย	Refreshing Area พื้นที่ สำหรับพักผ่อนหย่อนใจที่ ให้บริการเครื่องดื่ม ขนม และ สิ่งบันเทิงต่างๆ รวมทั้งยังมีการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ผ่าน Communication Board	Design Innovation พื้นที่ แสดงผลงานสำหรับผู้คิดค้น นวัตกรรม เพื่อนำเสนอความคิด สู่การต่อยอดอย่างสร้างสรรค์ และเป็นพื้นที่เรียนรู้ผ่านผลงาน นวัตกรรมจริง Maker Space พื้นที่ ปฏิบัติการที่แปลงไอเดีย ความคิดให้เป็นชิ้นงานออกมา ให้บริการเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น 3D Printer, Textile Printer, Laser Cutter เป็นต้น
Library@orchard (Koh, Kang, & Chan, 2015)	พื้นที่ชั้นหนังสือโค้งมน เป็น พื้นที่จุดเริ่มต้นของความรู้และ ค้นหาแรงบันดาลใจ ซึ่งชั้น หนังสือลักษณะโค้งมนเป็น เอกลักษณ์ของ Library@orchard	พื้นที่ Cocoon ออกแบบคล้าย รังไหม เป็นพื้นที่นั่งอ่านแบบ เดี่ยว สำหรับผู้ใช้บริการที่ ต้องการความเงียบสงบในการ เรียนรู้	พื้นที่ The Arena เป็นพื้นที่ การแบ่งปันความรู้อย่างไม่เป็น ทางการ สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ใช้เป็นที่ นั่งอ่านหนังสือ รูปแบบการ	พื้นที่ Make และ Imagine เป็นพื้นที่ที่ปรับยืดหยุ่นตาม กิจกรรมต่างๆ ได้ มีเครื่องพิมพ์ 3 มิติและซอฟต์แวร์ออกแบบให้ ใช้ ในการสร้างสรรค์และเรียนรู้ เช่น งานอนิเมชัน ดีไซน์ดิจิทัล

			นั่งเล่น หรือสามารถทำงานไปด้วย	และสามารถปรับเป็นพื้นที่ทำงานกลุ่มหรือเดี่ยวได้
Helsinki Central Library Oodi (Helsinki Central Library Oodi, 2023)	พื้นที่ Kino Regina เป็นพื้นที่ประเภทหอประชุม เหมาะสำหรับการบรรยาย การฉายภาพยนตร์ นิทรรศการ และกิจกรรมต่างๆ	พื้นที่ workshops, learning and interaction ตั้งอยู่ชั้น 2 ของ Oodi พื้นที่สำหรับการทำงาน การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ มีสตูดิโอ ห้องเล่นเกม การประชุมเชิงปฏิบัติการ ห้องทำงานและห้องประชุม ซึ่งเป็นพื้นที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย	พื้นที่ The Citizen's Balcony ระเบียงชั้น 3 ของ Oodi เปิดให้บริการในช่วงฤดูร้อน ใช้สำหรับดื่มกาแฟ อ่านหนังสือ และทำงาน ทั้งหมดนี้ในขณะที่ชื่นชมทิวทัศน์ที่สวยงามของอ่าว Töölönlahti พื้นที่ Seating steps เป็นที่นั่งแบบขั้นบันได ตั้งอยู่ชั้นสองของ Oodi สามารถใช้เสียงได้ เหมาะสำหรับทำงานอิสระแบบสบายๆ หรือทำงานกลุ่มเล็กๆ พื้นที่ Food & Co. café and restaurant เป็นพื้นที่ร้านเครื่องดื่มและอาหาร	พื้นที่ Maijansali hall เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ สำหรับงานต่างๆ เช่น การบรรยาย เวิร์กช็อป และการแสดง

บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ห้องสมุดแบบดั้งเดิมให้เป็นพื้นที่ใช้งานที่หลากหลายสำหรับคนรุ่นใหม่ นั้นเปรียบเป็นการพลิกโฉมพื้นที่ห้องสมุดแบบเดิมให้เป็นพื้นที่ที่ทันสมัย ซึ่งกระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้และพื้นที่ทำงานที่มีความยืดหยุ่น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของห้องสมุดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนไป เป้าหมายคือการจัดการพื้นที่ที่ส่งเสริมนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างชุมชน โดยมุ่งเน้นเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ห้องสมุดได้รับการเปลี่ยนแปลงบทบาทเป็นศูนย์กลางสำหรับการทำงานร่วมกัน การสร้างเครือข่าย และการแบ่งปันความรู้ เพื่อให้บรรลุการเปลี่ยนแปลงนี้ ห้องสมุดจำเป็นต้องอำนวยความสะดวกสิ่งต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ห้องประชุมใหญ่และย่อย และพื้นที่ทำงานส่วนตัว ที่ได้รับการออกแบบให้รองรับวิธีการทำงานของผู้ใช้บริการที่หลากหลาย อาจต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของพื้นที่ทำงานร่วมกันแบบร่วมสมัยเป็นพื้นฐาน ประกอบกับแนวคิด The Four-Space Model เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด โดยรวมแล้ว การเปลี่ยนพื้นที่ห้องสมุดให้เป็นพื้นที่ใช้งานที่มีความหลากหลายสำหรับคนรุ่นใหม่ นั้นเกี่ยวข้องกับการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป และสร้างพื้นที่ที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างชุมชน รวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รายการอ้างอิง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2563). *ห้องสมุดคณะสถาปัตย์ จุฬาฯ เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ คว่ำรางวัลระดับโลก*.

สืบค้นจาก <https://www.chula.ac.th/news/26913/>

ศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบ. (2566). *บริการของเรา เยี่ยมชม และพื้นที่ให้บริการ*. สืบค้นจาก

<https://www.tcdc.or.th/th/tcdc-bangkok/service/visit-and-service-area>

สำนักหอสมุดกลาง มศว. (2565). *เตรียมเปิดให้บริการแล้วสำหรับ learning space @swu*. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/libswu/videos/1322099998552660>

Bouncken, R. B., & Reuschl, A. J. (2018). Coworking-spaces: how a phenomenon of the sharing economy builds a novel trend for the workplace and for entrepreneurship. *Review of managerial science*, 12, 317-334.

Choy, F. C., & Goh, S. N. (2016). A framework for planning academic library spaces. *Library management*, 37(1/2), 13-28.

Fuzi, A. (2015). Co-working spaces for promoting entrepreneurship in sparse regions: the case of South Wales. *Regional studies, regional science*, 2(1), 462-469.

Helsinki Central Library Oodi. (2023). *What is Oodi?*. Retrieved from <https://oodihelsinki.fi/en/what-is-oodi/>

- Jochumsen, H., Rasmussen, C. H., & Skot-Hansen, D. (2012). The four spaces—a new model for the public library. *New library world*, 113(11/12), 586-597.
- Koh, L., Kang, L., & Chan, F. (2015). *Every Reader a Library, Every Library its Reader: Designing Responsive Libraries for Our Communities*. Retrieved from <https://library.ifla.org/id/eprint/1105/1/075-koh-en.pdf>
- Kojo, I., & Nenonen, S. (2016). Typologies for co-working spaces in Finland—what and how?. *Facilities*, 34(5/6), 302-313.
- Kraus, S., Bouncken, R. B., Görmär, L., González-Serrano, M. H., & Calabuig, F. (2022). Coworking spaces and makerspaces: Mapping the state of research. *Journal of Innovation & Knowledge*, 7(1), 100161.
- Lotfy, M. W., Kamel, S., Hassan, D. K., & Ezzeldin, M. (2022). Academic libraries as informal learning spaces in architectural educational environment. *Ain Shams Engineering Journal*, 13(6), 101781.
- Orel, M., & Bennis, W. M. (2021). Classifying changes. A taxonomy of contemporary coworking spaces. *Journal of Corporate Real Estate*, 23(4), 278-296.
- Rangsimma Arunthanavut. (2021). หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากรโฉมใหม่ พื้นที่การเรียนรู้ด้านออกแบบที่อยากให้ผู้คนเข้าถึงศิลปะได้ง่ายยิ่งขึ้น. สืบค้นจาก <https://dsignsomething.com/2021/11/15/su-library/>
- Sufar, S., Talib, A., & Hambali, H. (2012). Towards a better design: physical interior environments of public libraries in peninsular Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 42, 131-143.
- Yang, E., Bisson, C., & Sanborn, B. E. (2019). Coworking space as a third-fourth place: changing models of a hybrid space in corporate real estate. *Journal of Corporate Real Estate*, 21(4), 324-345
- Yoo-Lee, E., Heon Lee, T., & Velez, L. (2013). Planning library spaces and services for Millennials: an evidence-based approach. *Library Management*, 34(6/7), 498-511.
- Zverevich, V. (2012). Real and virtual segments of modern library space. *Library hi tech News*, 29(7), 5-7.